

ชื่อสารนิพนธ์ : การสืบทอดการจาริกบุญของชาวพุทธในประเทศไทย
ผู้วิจัย : นางสาวชยานันท์ อัครธรรมานนท์
ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 : ผศ.ดร.พูนชัย ปันธิยะ
 นธ.เอก, พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.ม. (ปรัชญา), Ph.D. (Buddhist Studies)
วันเสร็จสมบูรณ์ : ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการสืบทอดการจาริกบุญของชาวพุทธในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ ๒ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจาริกบุญ ในครั้งพุทธกาลและหลังพุทธกาล และ ๒) เพื่อศึกษาการสืบทอดการจาริกบุญของชาวพุทธในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า การจาริกบุญ หมายถึง การเดินทางเกี่ยวกับศาสนกิจ หรือการแสวงหาสิ่งที่มีความสำคัญทางคุณธรรมต่อจิตใจ แสวงหาปัญญามรรควิธีเพื่อความหลุดพ้น การจาริกในสมัยพุทธกาลที่พบมากคือการจาริกไปประกาศพระศาสนา เช่น พระอรหันต์ ๖๐ องค์จาริกสั่งสอนแสดงธรรมเพื่อประโยชน์แก่มหาชนทั้งหลาย โดยมีต้นแบบมาจากพระพุทธเจ้า สืบทอดโดยพุทธสาวกเป็นสังฆกิจสำคัญ

การจาริกในสมัยหลังพุทธกาล พระเจ้าอโศกมหาราช เสด็จธรรมยาตราจาริกบุญไปสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคยประทับ ทรงโปรดให้สร้างสถูปเจดีย์และเสาคินเป็นหลักฐาน ซึ่งต่อมาพุทธบริษัททั้งหลายได้สืบทอดคติการจาริกบุญ ไปตามพุทธสถานที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้สร้างไว้ และมีการจาริกเพื่อสืบทอดพระสัทธรรมโดยสมณะจีน เช่น สมณะฟาเหียน สมณะเสวียนจั้ง สืบต่อมาถึงพุทธบริษัทสมัยต่อ ๆ มา การจาริกบุญได้สืบทอดผ่านกระบวนการศึกษาเรียนรู้จากมุขปาฐะ สื่อกัมภีร์ในพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา ตำนาน หลักฐานทางโบราณคดี วรรณกรรมศาสนา และกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏเรื่องเล่า มีบุคคลมีเหตุการณ์ ทำให้ทราบความเป็นมา ความสำคัญ หลักฐานพยานของการจาริกบุญในยุคสมัยต่าง ๆ

ซึ่งได้สืบทอดการจาริกบุญมาสู่ชาวพุทธไทย พร้อมกับการรับนับถือพระพุทธศาสนา และมีพัฒนาการด้วยคตินิยมสืบทอดเป็นวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะการจาริกบุญสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง คือ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนาและสถานที่ปรินิพพาน ซึ่งปรากฏความสำคัญจากพระพุทธวจนะ จึงเป็นเป้าหมายหลักของการจาริกบุญ รวมทั้งพุทธสถานที่ปรากฏในพุทธประวัติ ศาสนสถาน ที่สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระบรม

สาริรัชธาตุ พระอรหันตธาตุ ซึ่งเป็นบุญสถาน บุญเขต บุญวิถี การบำเพ็ญศาสนกิจจาริกบุญของ พุทธบริษัทในพระพุทธศาสนา

การสืบทอดการจาริกบุญของชาวพุทธ ในสมัยพุทธกาลและหลังพุทธกาล ผ่านกาลเวลา จากอดีตสู่ชาวพุทธไทยปัจจุบัน มีพัฒนาการสู่คติการบูชาพระธาตุประจำราศีเกิดของชาวพุทธไทย ภาคเหนือ การจาริกบูชารอยพระพุทธรูป การจาริกสักการะพระพุทธรูปสำคัญ และพระสงฆ์ ผู้ประพตติ (พระสุปฏิปันโน) รวมทั้งการไหว้พระ ๙ วัด และการจาริกบุญไปยังพุทธสถานที่อยู่ในประเทศใกล้เคียง เช่น พม่าและศรีลังกา คติการจาริกบุญ กำลังสืบทอดต่อไปในหมู่ชาวพุทธ เช่นเดียวกับที่บรรพชนได้สืบสานกันมา สู่ยุคปัจจุบันด้วยการสื่อสารที่รวดเร็วและกว้างไกล

การสืบทอดการจาริกบุญ จึงกำลังเป็นกิจกรรมสำคัญของชาวพุทธไทย ผู้มีความศรัทธา เลื่อมใสในพระรัตนตรัย พร้อมการสั่งสมบำเพ็ญบุญกุศล การทำนุบำรุงพุทธศาสนสถานต่าง ๆ การถวายอามิสบูชาและปฏิบัติบูชา เพื่อได้รับอานิสงส์กุศลผลบุญ และการศึกษาหาความรู้ ทั้งด้าน ปรัชญาและปฏิบัติ ซึ่งเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ดำรงพระสัทธรรม ดูแลรักษาพุทธศาสนสถาน พุทธศาสนวัตถุ พุทธศาสนทายาท เป็นต้น ทำให้พระพุทธศาสนาเข้มแข็งมั่นคง และจะดำรง อยู่คู่กับสืบทอดการจาริกบุญของชาวพุทธทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวพุทธไทยตลอดไป

Thematic Paper Title : The Inheritance of Thai Buddhist Pilgrimage in Thailand

Researcher : Miss Chayanan Assawadhammanond

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Thematic Paper Supervisor

: Asst. Prof. Dr. Poonchai Pantiya

B.A., M.A., Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Completion : November 12, 2013

ABSTRACT

This research has the following 2 objectives: 1) To study the history of pilgrimage both during and after the Buddha's life-time, and 2) To study the traditional transmission of pilgrimage of Buddhists in Thailand.

As a result of the research it has been discovered that pilgrimage is a religious journey in search of something with moral or spiritual significance and the right path to liberation from suffering. During the Buddha's life-time most religious journeys were made in order to propagate the Buddha's teachings or Dhamma for the benefit of mankind. The prototype of these mission trips were made by the Buddha himself. Right after the first rain retreat about sixty monk disciples, instructed by the Buddha, went in all directions to spread Buddhism. Later on a large number of Arahants followed suit in mission journeys for the benefit of the mass.

After the Buddha's period King Asoka the Great made religious pilgrimage to most of the places where the Buddha used to stay. He had pagodas and stone pillars made and established at each of the holy places. In later periods Buddhists from different lands inherited King Asoka the Great's pious example by making pilgrimage to the holy sites, especially, the famous Chinese monk Fa Hien and Xuan Zang made their historic pilgrimages to India and visited most holy places related to the Buddha and constructed by King Asoka the Great.

We have also learned about religious pilgrimages under taken by all types of Buddhists as recorded in the early Buddhist texts like the Tripitaka, the Buddhist canon, legend, archaeological evidence, the commentaries and cultural activities.

Thai Buddhist's had learned and inherited the subject of religious pilgrimage since the time when Theravada Buddhism came into South-East Asia. Out of their faith and devotion to

the Buddha, Thai Buddhists, in addition to making pilgrimage to the holy sites at home, went abroad especially to India to worship the four sacred places related to the Buddha, i.e., the place of his Birth, the place of his Enlightenment, the place where he preached the sermon and the place where he passed away. The Buddha himself recommended Buddhist to visit these places.

In Thailand there are many forms of pilgrimage. Buddhist pilgrimage has been integrated with astrology: A person who was born under a star constellation must make a pilgrimage to worship one particular shrine in the year of his birth; this belief and practice exist in Northern Thailand. The other forms of popular pilgrimage is to visit and worship the Buddha's footprints, The sacred Buddha images, the charismatic monks, the Buddha image at nine temples and pilgrimage to Buddhist lands like Sri Lanka and Myanmar.

The transmission of the religious pilgrimage from generation to generation is very significant and necessary for the security and stability of Buddhism because it helps enhance faith and devotion in Buddhism among Buddhists all over the world especially in Thailand.